

POLICY BRIEF

แผนงานบูรณาการยุทธศาสตร์เป้าหมาย (Spearhead)
ด้านสังคม-คนไทย 4.0 : Khon Thai 4.0

ภาคการเกษตร เป็นภาคการผลิตที่เป็นพื้นฐานหลักของเศรษฐกิจไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในอนาคต การเกษตรของไทยจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ เพื่อให้สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งของบริบทโลกและบริบทภายในประเทศ จึงต้องการงานวิจัยและพัฒนาที่จะสนับสนุนอีกมากและหลากหลายด้าน

ขณะเดียวกัน ระบบการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยของประเทศก็มีการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ ทั้งในส่วนโครงสร้างองค์กร การบริหารจัดการ และกระบวนการในการให้ทุนสนับสนุนการวิจัย คำถามสำคัญก็คือ ระบบการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในปัจจุบันจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการงานวิจัยและพัฒนาทางการเกษตรในบริบทใหม่ได้ดีเพียงใด จะสามารถนำพาการเกษตรของไทยไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนาได้ตามความคาดหวังหรือไม่ และจะมีแนวทางการปรับปรุงอย่างไร

งานวิจัยเรื่อง “มองอนาคตระบบการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยทางการเกษตร: กรณีข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย” ได้พยายามจะตอบคำถามดังกล่าว โดยจะเสนอสภาพและการเปลี่ยนแปลงของระบบการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยของสามพืชดังกล่าวและมุมมองของคณะผู้เขียนต่อการตอบสนองต่อความต้องการงานวิจัยในอนาคตของข้าว มันสำปะหลังและอ้อย ของระบบการให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยของทั้งสามพืชในปัจจุบัน รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะการปรับปรุง

มองอนาคตระบบการให้ทุนวิจัยทางการเกษตร: กรณีข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย

ศาสตราจารย์ ดร.กมล เลิศรัตน์ และ ศาสตราจารย์ ดร.อรันต์ พัฒโนทัย

การวิเคราะห์ระบบการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย ในเอกสารนี้ดำเนินการในช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่างช่วงที่เครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ (คอบช.) รับผิดชอบทุนสนับสนุนการวิจัยแบบมุ่งเป้า โดยมอบหมายให้สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.) รับผิดชอบบริหารทุนมุ่งเป้าข้าว สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) รับผิดชอบบริหารทุนมุ่งเป้ามันสำปะหลัง และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) รับผิดชอบบริหารทุนมุ่งเป้าอ้อยและช่วงที่มีการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศครั้งใหญ่มาเป็นระบบการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

ในการดำเนินการให้ทุนในโครงการมุ่งเป้า สวทช. และ สกว. มีการตั้งหน่วยงานขึ้นมาดูแล แต่ สวทช. ใช้กระบวนการตามปกติ กระบวนการในการขอและรับทุนวิจัย เริ่มจากหน่วยงานให้ทุนประกาศกรอบการให้ทุนวิจัยผ่านสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ที่เป็นหน่วยงานกลางของเครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ (คอบช.) จากนั้นนักวิจัยที่มีคุณสมบัติตามที่ระบุโดยความเห็นชอบของหัวหน้าหน่วยงานของตน เขียนและยื่นข้อเสนอโครงการไปที่หน่วยงานให้ทุน มีการตั้งคณะกรรมการพิจารณา แล้วจึงประกาศผลทุน นักวิจัยที่ได้รับทุน ทำสัญญารับทุน แล้วดำเนินงานวิจัยและมีการติดตามประเมินผลจากรายงานความก้าวหน้าหรือรายงานฉบับสมบูรณ์ตามระยะเวลาที่กำหนด

กรอบการวิจัยของพืชทั้ง 3 ที่ได้รับข้อเสนอโครงการวิจัย ในช่วงแรกปี 2557-2562 มีหัวข้อและรายละเอียดประกอบแต่ละหัวข้อพอสมควร แต่ก็มี ความแตกต่างกันในแต่ละพืช โดยกรอบงานวิจัยเรื่องข้าว มีการกำหนดหัวข้ออย่างเป็นระบบ และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมในหัวข้อชัดเจนกว่าพืชอื่น ๆ โดยกรอบวิจัยนี้ใช้จัดสรรทุนวิจัยเฉพาะส่วนที่ดำเนินการโดย คอบช. เท่านั้น

ไม่ได้รวมงบประมาณที่หน่วยที่ทำวิจัย ซึ่งได้แก่ กรมการข้าว กรมวิชาการเกษตร สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (สอน.) สวทช. และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ยื่นขอและรับจัดสรรทุนวิจัยจากสำนักงบประมาณโดยตรงตามกรอบภารกิจที่หน่วยงานดังกล่าวรับผิดชอบ นอกจากการกำหนดกรอบวิจัยแล้ว ทาง สวทช. ยังได้จัดทำยุทธศาสตร์การวิจัยมันสำปะหลังและอ้อยที่มีการกำหนดยุทธศาสตร์วิจัยเป็นรายประเด็นชัดเจน

การปฏิรูประบบสนับสนุนทุนวิจัยของประเทศครั้งล่าสุด เริ่มในปี 2563 เมื่อมีการปฏิรูประบบวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ครั้งใหม่ มีการปรับเปลี่ยน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มาเป็น **สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)** เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนระบบ ววน. ของประเทศ ผ่านกองทุน ววน. ระบบการยื่นขอและจัดสรรทุนสนับสนุนโครงการวิจัยต่าง ๆ ของหน่วยงานในระบบ ววน. ของประเทศ จึงได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นระบบปัจจุบัน โดยเงินวิจัยที่แต่ละหน่วยงานและ/หรือที่นักวิจัยจะได้รับการจัดสรร จะมาจากงบประมาณของ**กองทุนส่งเสริม ววน.** ที่จัดตั้งขึ้น โดยมีคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กสว.) ทำหน้าที่บริหารกองทุนฯ

ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เป็นต้นมา กสว. ได้ประกาศใช้หลักเกณฑ์การจัดทำคำขอของงบประมาณและการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานในระบบ ววน. จากกองทุนส่งเสริม ววน. โดยมีรูปแบบการสนับสนุนงบประมาณทั้งหมด 2 ประเภท ดังนี้

1. งบประมาณเพื่อสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund: FF)

เงินอุดหนุนวงเงินรวม (Block Grant) ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กสว.) จัดสรรให้แก่หน่วยรับงบประมาณ คิดเป็นร้อยละ 35-40 ของงบประมาณกองทุน ววน. สำหรับแผนงานหรือโครงการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี หรือโครงการวิจัยและนวัตกรรมตามภารกิจของหน่วยงาน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสามารถตอบสนองแนวโน้มนโยบายของชาติ อันจะนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรและโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีธรรมาภิบาล

2. งบประมาณเพื่อสนับสนุนงานเชิงกลยุทธ์ (Strategic Fund: SF)

งบประมาณที่ กสว. จัดสรรให้หน่วยบริหารและจัดการทุน (Program Management Unit: PMU) 9 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 60-65 ของงบประมาณกองทุน ววน. เพื่อใช้สนับสนุนแผนงานหรือโครงการพัฒนา ววน. ตามนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ หรือประเด็นเร่งด่วนตามนโยบายรัฐบาลรวมทั้งประเด็นที่เกิดจากความต้องการของผู้ใช้โดยตรง ซึ่งสร้างผลกระทบในวงกว้าง

PMU หลักที่ดูแลงานวิจัยด้านเกษตรโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย มี 2 PMU ได้แก่ **สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (สวก.)** ภายใต้ 3 แผนงาน ได้แก่ **หนึ่ง F4 (S1P2)¹** เร่งพัฒนาการผลิต การส่งออกอาหาร และผลไม้ไทยคุณค่าสูงและมูลค่าสูง เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูงให้ไทยเป็นผู้นำของโลก โดยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและประเทศที่สั่งซื้อ **สอง N3 (S1P2)** พัฒนาระบบการผลิต กระบวนการตลาดและผลิตภัณฑ์จากพืชและสัตว์เศรษฐกิจหลักของประเทศตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ของประเทศ และ**สาม N17 (S2P11)** ยุกระดับการเกษตรแบบ smart farming ที่ครบห่วงโซ่คุณค่า สำหรับเกษตรกรยากจนในชุมชน และ**สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)** ภายใต้ 2 แผนงานวิจัย ได้แก่ **หนึ่ง F10 (S2P11)** เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ และ**สอง F13 (S4P21)** พัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ รวมถึงนักวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมทุกคน แต่กรอบวิจัยที่หน่วยให้ทุนประกาศมีลักษณะเป็นหัวข้อกว้าง ๆ ไม่มีรายละเอียดประกอบที่ชัดเจน

PMU อื่น ๆ ที่นักวิจัยพืชสามชนิดนี้สามารถยื่นขอทุนได้ ได้แก่ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) และหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนากำลังคน และทุนด้านการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา การวิจัยและนวัตกรรม (บพค.)

ผลจากการวิเคราะห์และเปรียบเทียบโครงการวิจัยข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในช่วงโครงการมุ่งเป้า และช่วงการให้ทุนในระบบปัจจุบัน ชี้ให้เห็นว่า ในช่วงที่เป็นโครงการมุ่งเป้าภายใต้การบริหารจัดการของหน่วยให้ทุนที่ คอบข. มอบหมาย หน่วยงานวิจัยจะไม่ครอบคลุมทุกด้าน นักวิชาการของโครงการแต่ละส่วนยังไม่สมดุล และยังมีจุดอ่อนอื่น ๆ ในการปฏิบัติ รวมทั้งไม่ได้รวมงานของกรมการข้าว กรมวิชาการเกษตร และ สอน. ซึ่งมีหน้าที่หลักในการวิจัยพืชทั้งสาม แต่การให้ทุนวิจัยของทุกพืชก็มีกรอบที่ชัดเจน บางพืชมีการทำยุทธศาสตร์ของพืชแล้วต่อเนื่องมาเป็นยุทธศาสตร์วิจัยของพืช และนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบประเด็นวิจัยสำหรับการให้ทุนสนับสนุน อีกทั้ง มีหน่วยงานที่ได้รับผิดชอบบริหารทุนมุ่งเป้าของแต่ละพืช แต่การให้ทุนวิจัยสำหรับข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย ในระบบใหม่ที่ใช้ในปัจจุบัน ขาดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ผลกระทบที่เห็น ก็คือ การกลับไปสู่ปัญหาของการสนับสนุนทุนวิจัยก่อนการปฏิรูประบบวิจัยของประเทศมาเป็นระบบใหม่ โดยเฉพาะการกระจายของหัวข้อวิจัย และการให้ทุนของหลายหน่วยให้ทุน โดยไม่มีผู้รับผิดชอบดูแลงานวิจัยและพัฒนาแต่ละพืชในภาพรวมของประเทศ อีกทั้ง งบประมาณวิจัยที่ได้รับในแต่ละพืช ก็น้อยมากเมื่อเทียบกับมูลค่าของผลผลิตและอุตสาหกรรมของแต่ละพืช

1 ความหมายและวิธีอ่านรหัสแผนงาน ได้แก่ S: Strategic = ยุทธศาสตร์
P: Plan แผนงาน F: Flagship แผนงานสำคัญตามจุดมุ่งเน้นของนโยบาย
N: Non-flagship แผนงานย่อย

ฉะนั้น ในมุมมองของคณะผู้เขียน จึงเห็นว่า ระบบการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในปัจจุบัน คงไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการงานวิจัยและพัฒนาสำหรับพืชและอุตสาหกรรมของพืชทั้งสาม อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่จะทำให้พืชและอุตสาหกรรมของพืชทั้งสาม ยืนอยู่ได้อย่างมั่นคงภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและภายในประเทศ

แนวทางของระบบการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยพืชเศรษฐกิจที่พึงประสงค์

ในแนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ของสภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ สำหรับการปฏิบัติไว้ด้วย ส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับระบบการให้ทุนสนับสนุนการวิจัย ได้แก่

- (1) บูรณาการแผนงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีจุดมุ่งเน้นและกลไกที่ชัดเจน โดยกำหนดเรื่องที่มีลำดับความสำคัญสูงชัดเจน ได้ผลลัพธ์ถึงระดับกลุ่มผลิตภัณฑ์ (สำหรับการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อเศรษฐกิจ) และจัดทำแผนงานการวิจัยและนวัตกรรมสำหรับแต่ละเรื่องที่ชัดเจน
- (2) ปรับระบบงบประมาณการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศ เพื่อรองรับแผนงานวิจัยและนวัตกรรมขนาดใหญ่ และส่งเสริมบทบาทการทำวิจัยของภาคเอกชน โดยให้สามารถจัดสรรและบริหารงบประมาณแบบบูรณาการตามยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรมในรูปแบบเงินอุดหนุนวงเงินรวม (block grant) เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการทำวิจัย รวมทั้ง กำหนดความรับผิดชอบ (accountability) ในการส่งมอบผลงานของหน่วยงานการให้ทุนหรือบริหารจัดการวิจัยและนวัตกรรม
- (3) สร้างเครือข่ายวิจัยและนวัตกรรม โดยการสนับสนุนเครือข่ายวิจัยและนวัตกรรมของภาคส่วนและระดับต่าง ๆ ให้เข้มแข็งและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการและกลไกการประสานงานของเครือข่ายวิจัยและนวัตกรรมระดับชาติ ภูมิภาค ท้องถิ่น และเครือข่ายวิจัยและนวัตกรรมของภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

หลักสำคัญของการสนับสนุนงานวิจัยที่จะนำไปสู่ผลงานที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ คือจะต้องสนับสนุนทั้งงานวิจัยพื้นฐานที่มีเป้าหมาย (targeted basic research) ควบคู่กันไปกับงานวิจัยประยุกต์ และงานวิจัยที่จะต่อยอดสู่การนำไปใช้ประโยชน์ โดยไม่แยกส่วน และต้องสนับสนุนทุกขั้นตอนตลอดห่วงโซ่คุณค่า ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ โดยไม่แยกส่วนเช่นกัน มิฉะนั้นงานวิจัยจะไม่ต่อเนื่อง และไม่นำไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา

จากแนวทางที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า สำหรับพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย ซึ่งแต่ละพืชและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องมีมูลค่าหลายแสนล้านบาท มีเกษตรกร และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก มีขนาดใหญ่เพียงพอที่จะกำหนดเป็นโปรแกรมวิจัยของตัวเอง มีงบประมาณเป็น block grant ที่ต่อเนื่องระยะยาว และมีระบบบริหารจัดการการสนับสนุนทุนวิจัยของตัวเองเป็นการเฉพาะ โดยมีแผนงานที่บูรณาการตลอดห่วงโซ่คุณค่า ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำและมีแผนการดำเนินงานที่กำหนดชัดเจน โดยการจัดทำโครงการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งผู้ใช้ประโยชน์และมีการทบทวนอย่างสม่ำเสมอ มีการดำเนินการร่วมกันหลายหน่วยงาน รวมทั้ง ภาคเอกชนในลักษณะเป็นเครือข่าย และมีกลไกในการเชื่อมโยงและประสานงานเครือข่าย ให้การดำเนินงานเป็นไปอย่าง บูรณาการรวมทั้งมีความร่วมมือกับต่างประเทศ

ในด้านบริหาร จะต้องมีกลไกในการจัดสรรงบประมาณให้สมดุลระหว่างงานวิจัยในขั้นตอนต่าง ๆ ของห่วงโซ่คุณค่า และระหว่างงานวิจัยพื้นฐานแบบมุ่งเป้า งานวิจัยประยุกต์ และงานวิจัยต่อยอดสู่การใช้ประโยชน์ มีกลไกในการแสวงหานักวิจัยมาดำเนินงานตามแผนที่ได้กำหนดไว้ตลอดห่วงโซ่คุณค่าด้วย รวมทั้งมีกลไกในการพัฒนาโครงการ การคัดเลือกโครงการ และการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ประเด็นสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ การดำเนินงานของแต่ละโปรแกรมควรจะต้องรวมถึงการสร้างนักวิจัยและการสร้างโครงสร้างพื้นฐานสำหรับงาน วิจัยที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ด้วย

ข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงระบบการให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย

จากแนวทางและหลักการดังกล่าวข้างต้น ร่วมกับประสบการณ์ของคณะผู้เขียน มีข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงระบบการให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย ดังนี้

1. กำหนดให้ ข้าวและอุตสาหกรรมข้าว มันสำปะหลังและอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง และ อ้อยและอุตสาหกรรมน้ำตาลทราย เป็น**โปรแกรมวิจัยของแต่ละพืช สนับสนุนงบประมาณเป็น block grant สำหรับแต่ละโปรแกรม และมีระบบบริหารจัดการของแต่ละโปรแกรมเป็นการเฉพาะ** ขอบข่ายของการสนับสนุนจะครอบคลุมทั้งงานวิจัยพื้นฐานที่กำหนดเป้าหมาย งานวิจัยประยุกต์ และงานวิจัยและพัฒนาต่อเนื่องไปถึงผลงานที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และครอบคลุมทุกขั้นตอนของห่วงโซ่คุณค่า ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ โปรแกรมเหล่านี้ให้อยู่ภายใต้การดำเนินงานของหน่วยงานที่ให้ทุน (PMU) หน่วยใดหน่วยหนึ่ง (ซึ่งจะต้องปรับภารกิจของ PMU นั้น ให้ครอบคลุมงานวิจัยทุกประเภทตลอดห่วงโซ่คุณค่าของโปรแกรม) หรือเป็น PMU ที่ สกสว.

ตั้งขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ดูแลโปรแกรมมุ่งเป้าในลักษณะนี้เป็นการเฉพาะ โดยเฉพาะโปรแกรมมุ่งเป้าด้านการเกษตร (ซึ่งน่าจะมีอีกหลายโปรแกรม เช่น ยางพารา ทุเรียน ลำไย มังคุด และส้มโอ เป็นต้น)

2. แต่ละโปรแกรมมี ผู้อำนวยการโปรแกรม (Program Director) เป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงานและงบประมาณของโปรแกรม มีสำนักงานบริหารโปรแกรม และมีเจ้าหน้าที่สนับสนุนจำนวนหนึ่ง ผู้อำนวยการโปรแกรมควรเป็นบุคลากรระดับอาวุโสที่เคยมีประสบการณ์ในด้านการบริหารหรือประสานงานวิจัยมาก่อน เพราะจะเป็น “แม่ทัพ” ในการขับเคลื่อนงานวิจัยและพัฒนาของโปรแกรม

3. แต่ละโปรแกรมมี คณะกรรมการอำนวยการโปรแกรม ที่ จะกำกับดูแลการดำเนินงานของโปรแกรม รวมทั้งอนุมัติงบประมาณของแต่ละโครงการที่เสนอขอ คณะกรรมการชุดนี้อาจเป็นคณะกรรมการของหน่วยงานที่ให้ทุนที่กำหนดไว้แล้ว

4. แต่ละโปรแกรมมี คณะอนุกรรมการด้านเทคนิค ทำหน้าที่ คลื่นกรองโครงการทางด้านวิชาการ รวมทั้งช่วยดูแลงานวิจัยในภาพรวมของโปรแกรมด้วย

5. จัดทำยุทธศาสตร์ชาติและยุทธศาสตร์วิจัยและพัฒนาของพืชและอุตสาหกรรมของพืช นั้น ๆ ในแต่ละโปรแกรม เพื่อ กำหนดแนวทางและกรอบการวิจัยในแต่ละส่วนของห่วงโซ่คุณค่า

6. จัดให้มีการทบทวนงานวิจัยและพัฒนาของพืชและอุตสาหกรรมพืช ทั้งสามชนิดของประเทศไทย ตั้งแต่เริ่มต้นถึงปัจจุบัน ในทุก ๆ ด้าน ตลอดห่วงโซ่คุณค่า เพื่อให้มีรายละเอียดของเนื้อหาที่ทำมาแล้วในแต่ละหัวข้อในกรอบประเด็นวิจัย สำหรับการพิจารณาข้อเสนอโครงการ

7. สนับสนุนให้มีการจัดตั้งเครือข่าย (network) ของนักวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้อง ของแต่ละโปรแกรม แต่ละเครือข่าย มีผู้ประสานงานเครือข่าย (network coordinator) มีสำนักงานประสานงานเครือข่าย (virtual office) และมีคณะกรรมการประสานงานเครือข่าย ทำหน้าที่ในการประสานงานและเชื่อมโยงนักวิจัยทุก ๆ ด้านของอุตสาหกรรมพืชนั้น โดยอาศัยกิจกรรมหลักในขั้นต้น 2 อย่าง คือ การจัดประชุมวิชาการแห่งชาติประจำปีของอุตสาหกรรมพืชนั้น และการจัดทำจดหมายข่าว (newsletter) ของเครือข่าย โดยทางโปรแกรมให้การสนับสนุนงบประมาณ ให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

8. สนับสนุนให้เครือข่ายจัดประชุมวิชาการแห่งชาติประจำปี ของแต่ละพืช เพื่อให้เป็นคลอที่ สำคัญ ในการเชื่อมโยงและก่อให้เกิดการบูรณาการของงานระหว่างหน่วยงานและตลอดขั้นตอนต่าง ๆ ของห่วงโซ่คุณค่า การประชุมวิชาการนี้ ไม่ใช้การประชุมเพื่อให้นักวิชาการมาเสนอผลงานทางวิชาการ แต่เป็นเวทีให้แต่ละหน่วยงานได้มานำเสนอความก้าวหน้าของงานในแต่ละด้านที่ตนทำ กิจกรรมสำคัญที่จะต้องจัดให้มี

คือการประชุมกลุ่มของนักวิชาการแต่ละด้าน เพื่อปรึกษาหารือถึงงานในด้านนั้น ๆ ที่จะทำในปีต่อไป และแนวทางการร่วมมือระหว่างหน่วยงาน แล้วนำเสนอผลการประชุมกลุ่ม ต่อที่ประชุมใหญ่ หากดำเนินการในลักษณะนี้ได้ต่อเนื่องใน 3-4 ปี จะเห็นภาพรวมของงานวิจัยและพัฒนาของพืชนั้น ๆ ทั้งประเทศ รวมทั้งแนวทางการร่วมมือประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เป็นการบูรณาการงานวิจัยและพัฒนาของพืชและอุตสาหกรรมพืชทั้งประเทศ

9. โครงการวิจัยของโปรแกรม ควรจะมาจากการออกแบบ (design) เป็นส่วนใหญ่ แต่ก็เปิดช่องให้เสนอโครงการเข้ามาได้อย่างอิสระ และควรจะสนับสนุนเป็นชุดโครงการมากกว่าเป็นโครงการเดี่ยว ๆ

10. การเสนอข้อเสนอโครงการ ควรดำเนินการตามระบบ และขั้นตอนปกติ ไม่ว่าข้อเสนอโครงการจะพัฒนามาในรูปแบบใด

11. การติดตามประเมินผลโครงการ ควรให้โครงการจัดทำรายงานความก้าวหน้าทุก 6 เดือน และมีการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

12. ควรจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของโปรแกรม โดยคณะผู้ประเมินภายนอก ทุก 5 ปี

13. ควรผนวกการสร้างนักวิจัยใหม่ เข้าไว้ในการสนับสนุนทุนวิจัย โดยการให้งบประมาณสำหรับจ้างผู้ช่วยวิจัยในโครงการ

14. ควรให้หน่วยงานรับทุน จัดทำแผนงานโดยรวมเฉพาะพืช เพื่อขอรับทุนและควรสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาจัดตั้งโปรแกรมวิจัยหรือศูนย์วิจัยเฉพาะทางสำหรับพืชนั้น ๆ ภายในสถาบัน

บทสรุปเชิงนโยบายนี้นำเสนอข้อมูลสำคัญจากรายงาน เรื่อง “มองอนาคตระบบการให้ทุนสนับสนุนการวิจัยทางการเกษตร: กรณีข้าว มันสำปะหลัง และอ้อย”

โดย ศ.ดร.อารินต์ พัดโนทัย ศ.ดร.กมล เลิศรัตน์

รศ.ดร.ประสิทธิ์ใจศีล และ ดร.บุญรัตน์ จงดี

เสนอต่อ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์เป้าหมาย (Spearhead)

ด้านสังคม คนไทย 4.0 (2565)

หน่วยส่งเสริมผลลัพธ์แผนงานคนไทย 4.0 (ODU)

แผนงานยุทธศาสตร์เป้าหมาย (Spearhead) ด้านสังคม คนไทย 4.0

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

239 ถ.ห้วยแก้ว ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200

e-mail: project.khonthai4.0@gmail.com